

Reglement Immaterieel Cultureel Erfgoed

1. Kwalitatief omgaan met immaterieel cultureel erfgoed

1.1. Safeguarding of the intangible cultural heritage (UNESCO 2003)

De UNESCO-conventie *Safeguarding of the intangible cultural heritage* is onder meer een aanvulling en een antwoord op de UNESCO-conventie van 1972. Die conventie over monumenten en landschappen is vooral bekend door de lijst van het werelderfgoed (waarop onder meer de belforten en begijnhoven in Vlaanderen prijken). De conventie van 2003 gaat vooral over tradities, feesten, dansen, rituelen, verhalen, oude ambachten en geneeswijzen, over niet-tastbaar of immaterieel erfgoed. In Vlaanderen gebruiken we daarvoor vaak het begrip "volkscultuur". De conventie van 2003 is er in de eerste plaats om culturele diversiteit in de wereld te vrijwaren en in beeld te brengen, en ook om ontwikkelingslanden te helpen om die vormen van cultuur te beschermen. Het maakt de hele wereld bewust van het belang van deze vorm van erfgoed.

1.2. Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed Vlaanderen

De operationele richtlijnen –die tijdens de tweede sessie van de Algemene Vergadering op 19 juni 2008 te Parijs aangenomen werden- leggen de nadruk op het redden en beschermen van immaterieel cultureel erfgoed. De Vlaamse overheid wil hierop inspelen en de gelegenheid aangrijpen om ambitieus kwalitatief beleid te onderbouwen. De UNESCO-conventie biedt een goede gelegenheid om met de Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed Vlaanderen van start te gaan. Deze inventaris zal de basis vormen van het kwalitatieve beleid dat de Vlaamse overheid nastreeft voor het immaterieel cultureel erfgoed dat zich op haar grondgebied bevindt.

De opname van het element immaterieel cultureel erfgoed op de Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed Vlaanderen vormt tevens de voorwaarde voor het indienen van kandidatuurstellingen voor de opname van elementen op de representatieve lijst, een initiatief dat UNESCO met de conventie van 2003 in het leven riep.

2. Open oproep kandidaturen

De Vlaamse minister van Cultuur lanceert een open oproep om elementen van immaterieel cultureel erfgoed voor te dragen voor opname op de Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed Vlaanderen en/of op de representatieve lijst van UNESCO. Kandidaturen kunnen niet rechtstreeks door de eventuele aanvrager naar UNESCO gestuurd worden. Ze dienen uiterlijk op 1 augustus 2008 (in vijfvoud) toegestuurd te worden naar onderstaand adres:

Marina Laureys
Afdelingshoofd Erfgoed
Kunsten en Erfgoed
Arenbergstraat 9
1000 Brussel
Tel.: 02 553 06 79

of in digitale vorm naar cultureelerfgoed@vlaanderen.be

3. Criteria

3.1. Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed Vlaanderen

De indiener moet zijn zetel en zijn werking hebben in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-hoofdstad.

Deze inventaris heeft het doel om met het oog op de bescherming de identificatie van elementen van immaterieel cultureel erfgoed mogelijk te maken. Het instrument wordt in overleg en in samenwerking met gemeenschappen, groepen en indien relevant, met individuen samengesteld.

Het element waarvoor de kandidatuur ingediend wordt, moet voldoen aan de definitie die in het tweede artikel van de UNESCO-conventie opgegeven wordt:

1. Het immaterieel cultureel erfgoed betekent zowel de praktijken, voorstellingen, uitdrukkingen, kennis, vaardigheden als de instrumenten, objecten, artefacten en culturele ruimtes die daarmee worden geassocieerd, die gemeenschappen, groepen en, in sommige gevallen, individuen erkennen als deel van hun cultureel erfgoed. Dit immaterieel cultureel erfgoed, overgedragen van generatie op generatie, wordt altijd herschapen door gemeenschappen en groepen als antwoord op hun omgeving, hun interactie met de natuur en hun geschiedenis, en geeft hen een gevoel van identiteit en continuïteit, en bevordert dus het respect voor culturele diversiteit en menselijke creativiteit. In deze conventie wordt uitsluitend rekening gehouden met het immaterieel cultureel erfgoed dat zowel compatibel is met bestaande internationale instrumenten voor mensenrechten als met de vereiste van wederzijds respect tussen de gemeenschappen, groepen en individuen, en met duurzame ontwikkeling.

2. Het immaterieel cultureel erfgoed, zoals gedefinieerd in paragraaf 1, manifesteert zich inter alia in de volgende domeinen:

- (a) orale tradities en uitdrukkingen, inclusief taal als een vehikel van immaterieel cultureel erfgoed;*
- (b) podiumkunsten;*
- (c) sociale gewoonten, rituelen en feestelijke gebeurtenissen;*
- (d) kennis en praktijken betreffende de natuur en het universum;*
- (e) traditionele ambachtelijke vaardigheden.*

Datzelfde artikel definieert 'bescherming' als volgt: 'Bescherming betekent maatregelen treffen die erop gericht zijn de leefbaarheid van het immaterieel cultureel erfgoed te verzekeren, inclusief de identificatie, de documentatie, het wetenschappelijke onderzoek, de bewaring, de bescherming, de promotie, de versterking, de overdracht van immaterieel cultureel erfgoed, in het bijzonder door formeel en niet-formeel onderwijs, en het revitaliseren van verschillende aspecten van erfgoed.' (Artikel 2, 3)

De indiener van de kandidatuur moet eveneens aangeven hoe er binnen het jaar een beschermingsplan uitgewerkt zal worden en op welke wijze hier een cultureel-erfgoedorganisatie¹ bij betrokken wordt.

Het formulier voor de kandidaaturstelling van een element voor de Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed van Vlaanderen vindt u op [http://www.wvg.vlaanderen.be/erfgoed/formulieren/080704 Aanvraag van opname in een lijst van immaterieel cultureel erfgoed.doc](http://www.wvg.vlaanderen.be/erfgoed/formulieren/080704_Aanvraag_van_opname_in_een_lijst_van_immaterieel_cultureel_erfgoed.doc)

3.2. Representatieve lijst van het immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid (UNESCO)

Nominaties voor de representatieve lijst van UNESCO moeten aan volgende criteria voldoen:

- Het element moet aan de algemene definitie van immaterieel cultureel erfgoed voldoen. (artikel 2 van de conventietekst, zie 3.1.)
- Opname op deze lijst zal de zichtbaarheid, het bewustzijn en de betekening van dit immaterieel cultureel erfgoed verhogen en de dialoog bevorderen waardoor de culturele diversiteit wereldwijd gereflecteerd wordt;
- Bij het voordragen dienen gemeenschappen, groepen of individuen zoveel mogelijk betrokken te worden;
- Er dienen maatregelen ontwikkeld te worden voor de bescherming en de promotie van het element;
- Het element is opgenomen in de inventaris van de staat die het voordraagt.

UNESCO voorziet een formulier om de kandidatuur in te dienen. Deze formulieren zijn in het Engels of het Frans beschikbaar op de site van UNESCO. De kandidatuur dient in één van beide talen ingediend te worden. Wanneer de kandidatuur geselecteerd wordt om in aanmerking te komen voor de representatieve lijst van UNESCO zal de aanvrager door de administratie gecontacteerd worden.

<http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/ICH-02-2009-EN-ver-01.doc> (Engels)
<http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/ICH-02-2009-FR-ver-01.doc> (Frans)

Naast het tekstuele gedeelte (1) de identificatie van het element, (2) de beschrijving, (3) de visibiliteit (4) maatregelen met betrekking tot de bescherming en (5) de betrokkenheid van de gemeenschappen) geeft het document ook aan welke documentatie bij het dossier gevoegd moet worden. Hiervoor zijn minimum- en maximumcriteria bepaald.

	Verplicht	Optioneel
Foto's	10 recente foto's	Maximum 30 recente foto's
Video-opname	Geëditeerde video van max. 10 minuten	Geëditeerde video van maximum 60 minuten
Audio-opnames		Maximum 60 minuten
Kaartmateriaal		Maximum 3 exemplaren
Boeken		Maximum 3 exemplaren

¹ Het gaat hier over organisaties die erkend en/ of gesubsidieerd worden op basis van het Decreet op de Volkscultuur van 1998, het Archiefdecreet van 2002 of het Erfgoeddecreet van 2004 of het Cultureel-erfgoeddecreet van 2008 of cultureel-erfgoedcellen van gemeenten, Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden of de VGC waarmee de Vlaamse Gemeenschap een cultureel-erfgoedconvenant heeft gesloten.

Het klaren van de rechten die op dit documentaire materiaal rusten moet eveneens in het formulier beschreven worden.

Timing kandidaturen

- 1 augustus 2008 deadline voor het indienen van de kandidaturen (zowel voor de Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed Vlaanderen als de representatieve lijst van UNESCO)
- 20 augustus 2008: het advies van de ad-hoc commissie immaterieel cultureel erfgoed over de ingediende kandidaturen wordt aan de indieners bezorgd. Naast een uitspraak over het al dan niet opnemen van het element op de Inventaris van immaterieel cultureel erfgoed van Vlaanderen verstrekt deze ad-hoc commissie advies over de wijze waarop de dossiers voor de representatieve lijst van UNESCO herwerkt kunnen worden. FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed of een andere erkende cultureel-erfgoedorganisatie² kunnen voor de begeleiding ingeroepen worden.
De dossiers die negatief geadviseerd werden kunnen het jaar nadien opnieuw bij het Agentschap Kunsten en Erfgoed ingediend worden. De indiendatum voor 2009 wordt nog gecommuniceerd.
- 15 september: uiterste indiendatum van het herwerkte dossier voor de representatieve lijst van UNESCO bij het agentschap Kunsten en Erfgoed.
- 30 september 2008: uiterste indiendatum bij UNESCO door de Vlaamse overheid via de Belgische ambassadeur bij UNESCO.

We raden de indieners van kandidaturen aan om dossiers enkel na een grondige voorbereiding, met consultatie van alle betrokken stakeholders en zo mogelijk in een grensoverschrijdend verband bij UNESCO in te dienen. De operationele richtlijnen specificeren immers dat een dossier dat geweigerd werd door de bevoegde UNESCO-commissie pas na minstens vier jaar opnieuw kan worden ingediend. FARO. Vlaams steunpunt voor Cultureel Erfgoed of een andere erkende en relevante erfgoedorganisatie kan voor de begeleiding bij het dossier betrokken worden.

Meer informatie

Voor meer informatie over de regelgeving en de procedure kan u terecht bij het agentschap Kunsten en Erfgoed

Hans van der Linden
Hans.vanderlinden@cjsm.vlaanderen.be
 02-553 69 38

Arlette Thys
Arlette.thys@cjsm.vlaanderen.be
 02-553 68 34

² Zie voetnoot 1.